

se vlada izreče za to, da sme kraljevič kot privatnik prisostvovati slojski slavnosti, potem je gotovo, da se kraljevič Aleksander udeleži prireditve v družbi bolgarskega prestolonaslednika Borisa, ki je prav tako navdušen Slovan kakor kraljevič Aleksander. Govori se, da se slojskih prireditev udeleži pod vsakim pogojem kraljevič Gjorgije, in sicer ne glede na to, ali mu vlada to dovoli ali ne.

* **Za splošno volilno pravico na Turškem.** Socialno demokratska stranka v Souunu je poslala parlamentu petico za uvedbo splošne in enske volilne pravice. Peticijski odsek je to vlogo zavrnil.

Kulturno delo.

+ **Tržaško učil. društvo** je sklenilo, kakor je poročal svoj čas „U. T.“, na sestanku 17. febr. v odgovor na podel napad „Slovenca“ na našo obrambno šol. družbo, da ne čuti samo pravice, temveč celo dolžnost sodelovati pri kulturnem delu dr. C. in M. ter da bo to dolžnost v bodoče izvrševalo s podvojenimi silami.

Od besed so naši tržaški tovariši po svoji stari navadi prešli takoj k dejanju. Priglasili so se k obrambnemu skladu C. M. družbe, zbrali ter odposlali tudi hkrati 200 kron. Nadalje so najintenzivneje sodelovali pri ustanovitvi novih podružnic v tržaški okolici. Od teh pet, to pomlad vzeleli podružnic je večina nastala po iniciativi naših tovarišev. V dokaz bodi dejstvo, da so trem novim podružnicam predsedniki naši tovariši, in sicer podr. Bratož, podr. v sv. Mar. Magd. tov. Stubel. A tudi pri ostalih dveh (v Sv. Križu in v Bazovici) se menda ne motimo, če sodimo, da so tudi tu sodelovali naši tovariši.

To je bil dostojen odgovor na ono mahanje „Slovenčevega“ dopisnika. „Der Hieb sitzt!“ bi rekel Nemec. A kolikor poznamo svoje tovariše od sinji Adrij, smo popolnoma prepričani, da po Aškerčevih besedah „stojte pripravljeni še s pestmi“.

Na to pričujočo vest bi pa opozorili še posebno gotove „rodoljube“, ki ravno niso klerikalci, a časih tadi zapadejo v klerikalen greh, da po kavarnah radi zabavljajo čez učiteljstvo, ki baje „nič ne dela, a samo lenuhari“.

Obrambni vestnik.

* **Štrkelj in Odlasek.** Naš dopisnik nam poroča: Ko sem se pred več tedni mudil mimogrede v Dobropoljah ter povpraševal po tem in onem, sem imel priliko čuti, kako jako je bilo tamošnje ljudstvo razjeto na nadučitelja Štrkelja in splošno na vse učiteljstvo. Menda je dala povod neka Štrkeljeva ovadba na dež. šol. svet zaradi neizterjanih glob za šolske zamude. Take splošne razburjenosti proti učiteljstvu še nisem zlepa videl in takega zabavljanja še tudi nisem slišal, kakor je ob tisti prilike padalo po dobropoljskih gostilnicah zlasti na nadučitelja Štrkelja in učitelja Odlaska. — Ker pa sta oba tovariša prav „pridna“ klerikalca, se mi je to še bolj čudno zdelo, saj so Dobropolje znane kot najbolj klerikalen kraj na vsem Slovenskem. In ko se je „Slovenec“ bahal kmalu na to, kako spoštuje „naše dobro verno ljudstvo“ dobre „krščanske“ učitelje, sem se nehote spomnil psov in groženj, ki sem jih slišal v Dobropoljah. Pa sem napisal tisto notico in postavil nadučitelja Štrkelja in učitelja Odlaska za zgled, da „naše dobro verno ljudstvo“ tudi še bolj pobožnih in brumnih učiteljev ne spoštuje tako, kakor bi rad natvezil „Slovenec“ javnosti, kadar snubi s „Slomškarijo“. Če bi bilo kaj moštv v teh cenjenih tovariših, tedaj bi morala odkrito priznati, da je to žalibog le preveč — res. Tega priznati si seveda nista upala in da bi javnost nasula peska v oči, sta poslala v „Slovenca“ neko „izjavo“, v kateri nas pozivljata, da naj jim navedemo kar imena tistih, ki so jih hoteli pometati iz stanovanj. Mi odgovarjamo na to: Imena dotičnikov nam niso znana, ker sploh ne poznamo tam ljudi po imenih. Tudi če bi jih poznali, bi jih ne imenovali, ker ne maramo iti dr. pravdnostv na roke, konstatiramo pa, da se je res priporočevalo, da so bili neke nedelje večer ljudje tako razburjeni, da ni dosti manjkalo in pometali bi bili oba učitelja iz šolskih stanovanj, kakor so že enkrat Štrkelja na Robu, ko ga je moral potem „Učit. tov.“ braniti. — Ob tej priliki se je tudi poudarjalo, da ne bo prej miru, preden ne gre nadučitelj Štrkelj iz fare. V „izjavi“ pravita imenovana tovariša, kako dobro se počutita v Dobropoljah in „nazdarkujeta“ po „orlovsko“, da bi moral ves svet misliti, kako grdo smo se lagali in kako sta tam priljubljena. Če se dobro počutita, je to končno stvar okusa, zaradi katerega ju ne moremo zavidati. Da pa ne bosta zaradi priljubljenosti v kakšnih zmotah, ju pa prosimo prav lepo, naj se v tem oziru obrneta za informacije predvsem na župane, zlasti Mustarja, ti jima bodo že razložili, čuvstva svojih občanov. — Ali razumeta, čislana tovariša?! — Če bo treba, bomo seveda še govorili.

* **Nemško šolstvo na Spodnjem Štajerskem.** Nemški nadučitelj Brandais v

Marenbergu je dne 24. t. m. v „Grazer Tagblattu“ priobčil uvodnik o nemškem šolstvu na Spod. Štajerskem. Njegova izvajanja so za nas poučna. Predvsem priznava Brandais, da nemških šol na Spod. Štajerskem ne obiskujejo samo nemški otroci, marveč da jih obiskujejo tudi slovenski otroci, seveda pravi, da otroci „deutschfremdlich“ staršev in otroci iz mešanih zakonov, a to so pojmi, ki se dajo raztegniti, kakor kdo hoče. Brandais sam pravi, da so ti otroci slovenske narodnosti, a da jih nemške šole ponemčjujejo, in pravi tudi, da bi bila blaznost, ko bi Nemci odbijali te otroke in ko bi se ne pospeševalo asimiliranje Slovencev z Nemci. Brandais stoji na stališču, da je toliko bolje za Nemstvo, kolikor več Slovencev se v nemštvu potopi, in zavrača nemško stališče, češ, Slovenci so vsesokoz inteligentni in izobrazbe željni ter imajo zmožnost se kulturno razviti ter nemštvu postati nevarni. Nemec je, kdor se za Nemca priznava, naj bo katerekoli narodnosti — to je stališče Brandaisovo. V svrhu, da se nemštvo utrja, se Brandais odločno protivi zahtevi mnogih Nemcev, da bi se na nemških šolah gojili tudi slovenski učni jezik. Izreka se pač zato, naj se poskrbe slovenski jezikovni kurzi, a šole da morajo ostati popolnoma in izključno nemške in ne smejo postati utrakvistične, češ, da je v utrakvističnih šolah nemogoče mladino vzgojiti v narodnem duhu. To je nemško stališče. Koliko prednost daje to Nemcem v primeri s Slovenci, je lahko spoznati, če se pomisli, da imajo Slovenci na Spod. Štajerskem pravzaprav same utrakvistične ljudske šole.

Kranjske vesti.

—r— **Dve novi šolski zgradbi.** V Št. Vidu nad Vipavo zgrade novo šolsko poslopje, ki je proračuneno na 38.565 K. — Tudi na Vrabčah pri Vipavi sezidajo novo ljudsko šolo po proračunu 28.860 K.

—r— **Z Jesenic pišejo „Gorenjcu“:** Naše učiteljstvo je v neznosnih razmerah. Nesnovani, zlobni napadi se vrše od gotove stranke dannadan. V katoliškem domu pa se obrekuje in sramoti brez vsakih mej. In to vse brez povoda, ker vsakdo lahko ve, da se učiteljstvo ne udeležuje aktivno politike in izpolnjuje nad vse svojo dolžnost, ki jo tudi mora, zakaj špionov ima neštevilno, ki zalezujejo v svoji nizki škodoželjnosti vsak korak in postavljajo za špione v ta namen tudi učence, ki naj torej denuncirajo svoje učitelje. Neverjetno! V teh razmerah naj vzgaja učitelj deco, ki se pred njo učitelj ponižuje, obrekuje in se mu grozi s kaznijo. Tako n. pr. si pravijo otroci med seboj, da bodo kazensko prestavljeni vsi učitelji, akoravno niso prav ničesar zakrivali kot to, da se jih prav neusmiljeno službeno izkorišča. Poučuje v beznicah, kjer je toliko otrok, da morajo sedeti po tleh, kjer je toliko prahu in vročine, da neprestano bolehalo, kjer je sploh higienično stanje tako, da bi se moralo poučevanje v takih razredih prepovedati; grozi se učiteljem zato, ker vestno izpolnjujejo svojo dolžnost, a se morajo s svojimi dohodki pravcato boriti. Svoj prosti čas mora uporabljati za stranske dohodke. Občina, v kateri ostane delo učiteljev, jim je po brezvestne službi neke stranke odvzela stanarino, ker ona ima baje denar samo za klerikalne hujskače, ne pa za izkoriščane učitelje. Prišlo je že tako daleč, da je sedaj pravkar vsaka baba že šolski nadzornik in ni drugega pogovora med najhujskanimi klerikalci kot zabavljanje nad učitelji. Če je kak Bog nad nami, tedaj mora ta gotovo kaznovati brezvestne hujskače, ki so to zakrivali. Ker pa učiteljstvo noče službovati v takem slabem kraju, kakor so Jesenice, zato ni čudno, da izkušajo priti v boljše kraje. Učitelj Schiffer, Salberger, učiteljica Salberger so sedaj vložili prošnje za boljša mesta, g. nadučitelj se potezuje za drug kraj, g. Pibovec se tlaži z ministrstvom in tudi ostale gospičice učiteljice upajo, da jim prilžnost odpre upanje na druge službe. To je odpor učiteljskih oseb, ki se nasilnosti ognje in dajo prostor drugim močem, ki si želijo prenašati surovost. Če pojde to tako naprej, tedaj bodo postale Jesenice kraj, kamor se bodo pošiljali le še lahko disciplinirani učitelji v blagor in korist onih, ki rabijo napram inteligentnemu, požrtvovalnemu in nadarjenemu učiteljstvu brezvestno sirovost. Čas nam pokaže, kako se razreši vse to, in že lahko v naprej sodimo.

—r— **Ustanove za slepe otroke.** Pri ustanovi baron Karel Flödniggovi za slepe in pri ilirski ustanovi za slepe je začetkom šolskega leta 1910/11 podeliti tri do štiri mesta. Ustanovi se uživajo v odgojilnici za slepe v Lincu, kjer se šolski pouk prične dne 16. septembra t. l. Pravico do teh ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci ubojnega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni, ter so najmanj sedem, toda ne več kot 14 let stari. Prošnje za podelitev ustanovnega mesta je potom dotičnega okrajnega glavarstva, ozir. po mestnem magistratu ljubljanskem podati do 20. maja t. l. Prošnjam je priložiti krstni in domovinski list, izpričevalo o stavljenih kozah, ubožni list in uradno zdravniško ali od uradnega zdravnika potrjeno izpričevalo o zdravju in izobrazenosti dotičnega prosilca.

—r— **Divjega petelina** je izsledil in ustrelil na Javorniku pri Postojni ravnatelj meščanske šole, tov. Jos. Brinar. Pač redka lovska sreča!

Štajerske vesti.

—g— **Krajni šolski svet Globoko pri Brežicah** je v svoji zadnji seji soglasno sklenil, da posihmal uraduje izključno v slovenskem jeziku ter da tudi ne sprejema več nobenega neslovenskega uradnega dopisa. Priporočamo v posnemanje drugim krajnim šolskim svetom in mnogim občinskim uradom, ki se pri uradovanju še vedno poslužujejo nemščine!

—g— **Slovenski učitelj in nemškutarski občinski odbor.** Slovenski nadučitelj na Muti na Spod. Štajerskem je zažgal na velikonočno soboto po štajerski navadi velikonočni kres. Dasi je gorel kres na takem kraju, da je bila vsaka nevarnost izključena, je vendar nemškutarski občinski odbor na Muti sklenil, da da nadučitelju zaradi zažiganja kresa ukor. Sovraštvo nemškutarjev do Slovencev ne pozna nikakih mej.

—g— **Otroška igra „Rdeča kapica“** V Gotovljah. Dne 17. t. m. se je morala ta ljubka otroška igra ponoviti, kakor smo poročali že zadnjič. Kakor je bilo vobče zapaziti, so napravili mali diletantje na stare in mlade najboljši vtisk ter želi obilo aplavza. Priznati se mora, da se je igra jako lepo igrala ter bi želi mladi igralci na marsikaterem velikem odru priznanje, kakor so ga na domačih deskah. Čestitati moramo tamošnjemu učiteljstvu na krasnem uspehu, ki je pokazalo, kaj se da doseči z vztrajnostjo ter se ni ustrašilo grozečega pogleda g. župnika, ki mu igra nikakor ni bila dosti sveta. Obisk je bil v kljub nestalnemu vremenu povoljen ter je bilo občinstvo iz vseh okoliških krajev zastopano. Seveda se je marsikoga pogrešalo, toda temu so se morali naši diletantje povsod že privaditi. Upamo, da nam Gotoveljčani napravijo še marsikatero tako nedeljo.

—g— **Uradno predpisana agitacija za nemško meščansko šolo.** Okrajni šolski svet ptujski je zaukazal šolskim vodstvom v bližnji ptujski okolici, naj bi pozvedovala, koliko dečkov bi obiskovalo novo ustanovljeno deželno nemško meščansko šolo v Ptuj. Med vrticami se precej jasno čita želja, naj bi se fante tudi nagovarjalo k obisku. Ni zadosti, da Slovenci ne dobimo sploh nobene meščanske šole, ampak bi morali slovenski učitelji na uradni pritisk še agitirati za nemške šole!

—g— **Spodnještajerski „Volksrat“** je sklical v nedeljo, dne 24. aprila, v Mariboru shod zaupnikov nemškonacionalne in štajercijanske stranke iz mariborske okolice k posvetovanju, kako bi se dali slovenske učitelje na okoliških šolah nadomestiti z nemškimi. Sklepalo se je tudi o neki večji gospodarski zadruzi, ki naj bi izvrševala za nemške in nemškutarske pristaše prodajo vina, živine, sadja in vseh drugih pridelkov. Sedež te zadruge bo v Mariboru. Nemci so spoznali, da jim samo „Schulverein“ in „Südmarka“ ne pomagata k osvojitvi slovenske mariborske okolice, ampak treba se je oprijeti gospodarsko-zadružnih tal!

—g— **Iz Pičee poročajo:** Poročil se je tukajšnji učitelj Ferdo Kókot z gđ. Erno Bradaskovo učiteljico istotam. Piščani se mu moramo zahvaliti za marsikatero prijetno urico, ki nam jo je napravil s prireditvami raznih veselje. Upamo, da nam tudi sedaj, ko si je sezidal lastno ognjišče, pojde rad povsod na roko. Želimo obilo sreče!

—g— **Strah pred slovensko šolo** imajo v Marnbergu. Minuli teden so se tamkaj mudili po svojih opravkih trije znani Slovenci iz Dravske doline. Marberžani so hitro iztuhtali, da so prišli gledat stavbišče za slovensko šolo. Počasi se bodo že morali privaditi tudi tega „strahu“, kakor še marsičesar drug-ga. Tako pravi „Narodni Dnevnik“.

Goriške vesti.

—g— **Pevsko in glasbeno društvo v Gorici** (podružnica Glasbene Matice v Ljubljani) priredi 4. maja 1910 svoj pomladanski koncert. Iz prijaznosti sodeluje tudi g. Berta Javurekova, absolutinja praškega konservatorija. Bazen pevskih tóčk bo na vzporodu tudi Mozartov koncert za violino, violino in klavir. Program bo torej izredno zanimiv in opozarjamo nanj tovariše in tovarišice iz Gorice in okolice.

—g— **Čebelarstva podružnica na Grahovem ob Bači** vabi k čebelarskemu shodu, ki se vrši na Vnebohod, t. j. 5. maja t. l., ob 3. uri popoldne v ljudski šoli na Grahovem, pri katerem bo predaval tov. nadučitelj A. Likozar iz Ljubljane.

—g— **Slovenska deželna kmetijska šola** je končala v soboto svoje šolsko leto. Gojencev je bilo v 2 tednjih 39. V nedeljo so napravili pod vodstvom dveh svojih učiteljev izlet v Kobarid.

—g— **Na dijaško kuhinjo** se naši rodoljubi vse premalo spominjajo. Ob raznih prilikah, ko imate čisto vsega dovolj, spomnite se naše ubožne in lačne šolske mladine,

bodi tudi z malimi prispevki! Vsak, še tako mal znesek je dobro došel.

—g— **Popravek.** V Zadnji številki v dopisu A. Lebana mora stati: „Caveant konsubus“ in „Aurevoir!“

—g— **Pozor, starši!** Deželni odbor goriški razpisuje natečaj za 16 brezplačnih prostorov v gradečnem kopališču za toliko ubožnih dečkov, odnosno deklic, ki so škrofulozni ali rahitični. Dotične prošnje naj vložijo starši takih otrok pri deželnem odboru do najdalje 15. maja t. l. Prošnjam je priložiti: Mnenje županstva, izpričevalo o cepljenju koz, izpričevalo o pristojnosti v kako občino naše dežele, kakor tudi ubožno in zdravniško izpričevalo. Bazen tega je treba priložiti izpričevalo okrajnega zdravnika o tem, da dečki ali deklice nimajo kake nalezljive bolezni in da v njihovih stanovanjih ni bilo v zadnjih štirih tednih nalezljivih bolezni.

—g— **Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 19. in 20. aprila 1910.** Podelil, oziroma podajšal se je dopust nekaterim učiteljem in učiteljicam. Dvema učiteljicama se je podelila prva petletnina. Dale so se tri podpore: 80, 60, 50 K potrebnim in vrednim učnim osebam. Enemu učitelju, ki se udeležil risarskega tečaja za obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani, se je podelila podpora 60 K. Storili so se potrebni koraki, da dobita dve šoli dobre šolske prostore. Opozorilo se je na kompetentnem mestu, da „Novi čas“ laže in hujska proti učiteljstvu, šolstvu in šolskim zakonom. Vprašalo se je, ali ima njegov urednik potrebne pogoje poštene eksistence, da mu ne bo treba živeti od hujskanja. Izrazilo se je začudenje, da hoče mlad človek brez potrebne izkušnje in poznanja naših deželnih razmer, ki se je k nam priselil s trebuhom za kruhom, tukaj imeti veliko besedo in sejati med nami sovraštvo. — Sklenilo se je razširiti šolo v Solkanu v petrazrednico in ono v Prvačini v trirazrednico. Pri šoli v Kozani se kupi kos zemljišča, da se razširi šolski vrt. Dovolile so se razne poprave. Nakazalo se je izplačilo predloženih računov.

Istrske vesti.

—i— **Vadnica v Kopru**, t. j. edina šola, kamor so mogli koprski Slovenci z mirnim srem pošiljati svoje otroke, se opu-ti, in v nadomestilo naj bi v tem mestu družba sv. C. in M. ustanovila slovensko šolo. Tako smo brali v „Edinosti“. Čudimo se, da istrski politični krogi sprejemajo to vest tako hladnokrvno. Po našem mnenju družba C. in M. nima v Kopru čisto nič ustanavljati. Slavna avstrijska vlada, ki z ustanavljanjem in razširjevanjem nemških šol tako pridno skrbi, da bi se bog-nedaj pohrvalil kakšen potomec na jug privandranega prusaškega natakarka, ima prekleto dolžnost, da skrbi za pouk svojih lastnih c. kr. uslužbencev, ker ravno ti dajo slov. vadnici v Kopru največje število otrok. Vadnica, dosedaj enorazredna in samo deška, bi morala obstati; da izpremeniti bi se morala v mešano enorazrednico (vsaj za sedaj). Vadnico je slednja leta obiskovalo povprečno okolo 40 dečkov, k tem lahkim srem pristajemo še najmanj 40 deklic. Tu je kontingent že za dva razreda. Mislimo, da je stvar jasna. Ali kaznilnico in druge c. kr. urade ven iz Kopra, ali pa naj vlada skrbi za pouk naraščajo svojih slovenskih uradnikov in uslužbencev! V prvi vrstiji je tedaj zdaj najsvetejša dolžnost primorskih, osobito istrskih poslancev, da namorodajnem mestu pošteno zaro-potajo. Dobri sreči in ljubemu Bogu menda te zadeve ne bomo prepustili.

Splošni vestnik.

Kako so malenkostni! Slovensko čebelarsko društvo prireja že nekaj let sem poučna predavanja in poučne tečaje križem slovenske zemlje, po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. Na vseh teh predavanjih in tečajih govori tovariš nadučitelj Anton Likozar iz Ljubljane. Imel je že nebroj predavanj in je s svojim strokovnjakim poukom dosegel že najlepše uspehe v korist napredka in razvoja domačih čebeloreje. Obvestila o takih priredbah dobivata tudi „Slovenec“ in „Domoljub“, a ta dva poštna lista črtata iz vsakega obvestila in poročila Likozarjevo ime in stan. Zakaj? Zato, ker je učitelj, ki ni njihove barve! Kako bi kričali, ko bi bil Likozar Slomškar! Sedaj pa molče, ker mislijo, da bodo z molčanjem zmanjšali zasluge vrlega učitelja! Kako so malenkostni! Že v čebeloreji iščejo — politike. Res, pravi troiti!

Kupujte in razširjajte mladinske spise, ki jih izdaja „Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta“! S temi prelepimi knjigami napravljate mladini pravo veselje in obenem podpirate naš Učiteljski konvikt! Te knjige so najprimernejše darilo mladini ob vsaki priliki.

Jubilejske vinjete je izdala ob priliki svoje 20 letnice Mestna hranilnica ljubljanska. Vinjete so jako lične in se dobivajo pri hranilnici v narodnih uradnih urah brezplačno. Občinstvo naj pridno sega po njih in jih prilepja na pisma!